

Somnis -és el cas de Princesa dormenta- o recurrent a altres recursos genuïnament simbolistes. Com en A la taca rosa, el primer dels Himnes. A partir de la suggestió del títol, s'hi va perfilant, gradualment a mesura que el poema avança, una feminitat sensual i venerada que no és desvetllada del tot fins al darrer vers. Tot i la simplicitat amb què s'hi utilitza la tècnica de creació de suggestió o la racionalització del símbol, cosa que n'anul·la el seu caràcter multívoc i facilita el desllorigador final, el poema denota l'origen simbolista d'un dels temes més usats en el Carner sonetista: el de la presentació paradisiàca i estàtica de la imatge de la dona. Sense partir encara de la quotidianitat, per la qual cosa el decorat es redueix a un "*paysatge negre*" (v.15) provocador del contrast. Amb la presència, això sí, d'algunes de les constants futures: el domini de l'ideal sobre la negror de l'ambient que l'envolta (amb liris inclosos):

*"Vessas pel món com esplendent carícia
un eternal colorament d'aurora;
al teu esguart els liris s'estremeixen
las llums s'apàgan y las neus se fonen."
(vs.4-8)*

o la complaença en les coses minúscules, símptoma de fragilitat i ingenuïtat, però també de civilitat:

*"Deessa del somriure y del murmuri
nascuda d'una boyra y una onada!
Quan avensas, caminas de puntetas;
quant enraonas gronxas tas paraulas.
Ets més gegant que tots perquè ets petita,
ets més forta que tots perquè tremolas."
(vs.9-14)*

La imitació ràpidament esdevé desmitificació a causa de la rialla burleta permanent. Ja sigui per l'aparició de la fada Pepeta (com en un dels Idilis), l'"spleen" amb què enraonen "*dos jovenents amb ulleras fumadas*" (de

la mateixa secció), la comicitat amb què es descriuen alguns ambients bohemis i decadents (a Incompresos) o la ràpida conversió de la suggestió en simple escena familiar (en un altre dels Idilis):

*"Tenebras. No s'ovira ni una estrella.
Un.ombra blanca y un puntet vermell.
és la blancor la bata d'ella,
el punt vermell és el cigarro d'ell."
(Idilis, poema 13, vs.1-4)*

O el cas específic d'Al football, en què el punt de partida és el to hímic dels cants maragallians, amb la corresponent dosi de vitalisme, joventut, lluita, força col·lectiva i àdhuc heroïcitat. I tot en un ambient primaverall renaixent:

*"Som a l'abril y el dia és clar.
Amichs, companys, tots a jugar.
El nostre cor és ple de festa.
No hi ha cap feble ni cap vell.
Llensem quelcom demunt la testa,
blanch o morat, vert o vermell. (...)

Que nostra vida.s vessi tota;
el dia és clar y el sol és alt.
Trepitjarem lo qu.està assota,
flagellarem lo qu.està a dalt."
(vs.1-6, 9-12)*

No hi manca res. El tema, però, és el futbol. Tal com es presenta, per l'acumulació dels llocs comuns pertinents i per la seva pròpia excepcionalitat, es ridiculitza per si sol:

*"Tots a jugar, fins a la mort!
Llensem quelcom que boti fort. (...)

Correm, cridem, llensem, lluytem!
Aixís la joya assolirem
tot rosegant l'eterna poma,
tot rosegant l'esplèndid fruyt.
Llensem quelcom, pilota o home,
o.l món enter en mitj del buyt."
(vs.7-8,13-18)*

Tècnicament, el conjunt no assoleix tampoc el nivell d'exigència dels sonets a venir. Sobretot tècnica-

ment. Encara és habitual la simplicitat del vers curt de rima fàcil i queden rastres d'una narrativitat a punt de desaparèixer. Temàticament, algunes coses, ni que sigui excepcionalment, recorden els orígens immediats. Com és ara el començament d'Idilis, amb una sèrie de poemes de tema infantil i adolescent, diversos dels quals s'acosten als primers de Biografia. Amb la mateixa contraposició entre el món natural i l'acadèmic i la corresponent preferència pel primer. Hi manca però la teorització romàntica d'Els primers versos, per la qual cosa s'evita qualsevol lectura programàtica:

*"En el vell jardí s'han obert las rosas
en els arbres alts còntan els verdums,
generosament s'han desclòs las cosas
y arriba.l bon temps pesant de perfums.*

*L'ayre salta y riu, oh entremeliadura!
el sol ja promet tot l'or de l'istiu.
Y el vell professor somnolent murmura:
-El Dret subjectiu... El Dret objectiu...*

*Passà ab pergamins l'existència entera
per xò està tan groch; no sent sinó sap.
Y els alumnes tots miran la vidriera:
-Oh el bell més enllà!- Y abàixan el cap."*

(Idilis, poema 3, vs.1-12)

Són casos aïllats. En general aquesta nova poetització de la infantesa és fidel a la constant humorística. Ja des del poema primer, en què els jocs amorosos del nen i la nena contrasten amb la còmica rigidesa de la institutriu anglesa i el preceptor alemany.

El tema religiós hi evoluciona, però lentament. En el setè dels Idilis, per exemple, es transllueix la seriositat amb què és tractat anteriorment. En la línia habitual dels poemes a la Mare de Déu i la feminitat ideal, però encara deixant en lloc preferent el valor del text com a pregària espiritual subjectiva:

*"Quan regna al món la nit ombria
y sola estàs, Mare de Déu,*

*com un llantió l'ànima mia
ve a agenollar-se devant teu."*

(vs. 9-12)

En dos altres poemes de contingut religiós s'insinua lleugerament allò que serà la posterior utilització del tema com a pretext, però no suficientment com per preveure el resultat final. Un, A la Mare de Déu del Pi, el segon dels Himnes, una veritable apologia de la connexió existent entre la tradició rural conservadora i el sentiment catòlic. L'altre, Devant de la capella..., un dels idil·lis, en el qual es planteja la lectura a partir del petit detall familiar (dos reclinatoris de l'església). En qualsevol cas, però, amb exaltació religiosa i sense la ironia habitual. On es confirma la futura utilització pretextual del tema és a Església, en què la religiositat cedeix terreny a la voluntat d'elaboració estilística a partir d'un ambient d'origen costumista. Amb els trets propis dels sonets del mateix tema:

*"Oh, la plàcida església de poblet!
Quan impera mitjorn, fa una son dolça.
Dues vellas al fons parlan baixet.
Hi ha un gat que dorm y un sagristà qu. espolsa.*

*Espolsa un Sant Bernat de cabell roig
y.n treu aixam de bolvas. Y s'aguayta
el Sant tot nou y tot mudat; fa goig.
El gat desperta. El sagristà l'empayta."*

L'Elegia final és un altre dels pocs moments discordants del conjunt (385). El tema és ara el de la mort, que també és tractat en l'Epitafi final de Biografia i en els darrers idil·lis sense necessitat de recórrer a la reflexió transcendent. El motiu potser cal cercar-lo en l'existència d'una segona lectura que sobrepassa allò que a primera vista sembla l'elegia circumstancial davant de la desaparició d'una persona coneguda. El poema se situa al final de tot del llibre, deslligat de les altres seccions de la tercera part. És, doncs, una conclusió de tot

allò que ha estat no només Tasca sinó Llibre dels poetas en conjunt. La mort hi és entesa com a comiat a una experiència finida que tant és la de la noia desapareguda com la del propi poeta després d'escriure l'obra. Desenllaç al qual cal adaptar-se per tal de seguir endavant, amb la consciència d'haver "*procedit correctament*" (v.16).

*"Els teus encara van vestits de negre;
perlèjan alguns ulls al teu recort.
Mes ha vingut la nova primavera
invadint els dominis de la mort.*

*Ta germana és promesa de pocs dies,
tos germans joguinèjan pel jardí;
la mare tria un march pel teu retrato
que fassi efecte, senzillet y fi.*

*Obehint a las màximas prudentas
ton pare poch a poch s'ha resignat;
el teu piano.s llogarà; ta cambra
la nova institutriu se l'ha quedat.*

*Daran ton nom a la primera nena
y al retrato-ampliació lloch preferent;
cad.any te portaran una corona
y s'haurà procedit correctament."*

(vs.1-16)

El distanciament també hi és, però ara és el del poeta respecte a l'obra acabada. Per això pot permetre's un to diferent del de la resta del llibre.

Epigramas és la secció més il·lustradora d'allò que vol ser la tercera part del llibre i de les seves limitacions. L'estrofa mateixa és característica d'un moment de transició en què ja s'ha produït el decantament cap a la poesia sintètica però encara no s'han descobert les possibilitats del sonet. Sonet que acaba rellevant un epigrama que ha arribat fins a Carner per la doble via campoamoriana i popular, com a conseqüència de la formació escolar, i que és propi dels anys de "L'Aureneta". A Llibre dels poetas l'única resta d'aquest origen és el simple manteniment de l'estrofa. Els temes i el tracta-

ment s'allunyen de l'etapa anterior, però reflecteixen igualment la transició: novament la visió còmica d'una realitat caricaturada com a primer pas vers la desrealització.

El primer i l'últim dels que engloba l'epígraf "A província", que són la majoria, admeten una lectura programàtica, la qual connecta tota la secció amb aquell final de Natura (a Biografia) en què l'aparició de l'artista i les seves reflexions desmitificadores desmunten tota la visió paradisiàca prèvia. A Genial, el primer, se satiritza sobre el concepte romàntic de poeta, el qual s'associa malèvolament, des d'una ambientació costumista, a incapacitat professional. D'aquí que la natura inspiradora es converteixi en "la innoble fressa / dels grills y las granotas cantant alegrement" (vs.5-6), o que el "gèni" se'l descrigui d'aquesta manera:

*"és jove y ja somia. Té ulls blaus. Gasta pomada.
L'admiran las vehinas. L'envèjan els vehins.
Sab el francès a mitjas. Se passa la vetllada
de colzes a la taula rimant alexandrins."*

(vs.1-4)

El tema predilecte, és clar, l'amor. Carner s'encarrega en els dos versos finals de destruir l'encant -el mateix que cerca en els seus propis poemes amorosos d'anys anteriors- introduint el petit detall quotidià intranscendent:

*" (...)un d'aquests dias arriba la donzella
més rica que hi ha al poble sortint de la pensió;
son nom posa en els versos, llegits ab cantarella,
d'un.oda que tres verges besaren ja ab passió!*

*Oh fantasia ardenta, que bojament revolas!
Ja.s creu besar sa destra potser fins al clotet!
Ja.s veu agenollant-se... Mes sobre las rajolas,
com que la pols embruta, s'hi posarà un drapet."*

(vs.9-16)

El veritable artista és aquell que és capaç d'extreure la sensibilitat poètica de les escenes quotidianes i sap

mantenir-se'n al marge precisament gràcies a aquesta mateixa sensibilitat. Així és dedueix de Maravella, el darrer dels epigrames, en el qual es presenta la bellesa d'una imatge nocturna -"la bella nit"-, quan la gent se n'ha anat a dormir i els únics espectadors possibles són els gats i el poeta, ara el de veritat i no l'anterior cantor de l'amor, que també s'ha adormit:

*"Per xò en l'infinit hont vòltan sens treva,
plòran els estels ab cansat esguart.
és la bella nit y la terra embauma,
és la bella nit y sospira.l mar.*

*Ni un ull amorós que pugi a l'altura!
Només un dels gats parant-se un ratet,
diu a son company que veu en els ayres
parpellas de gats jugan a fet."*

(vs. 9-16)

Aquest distanciament és el que li permet retornar a la quotidianitat -quan ho desitgi i des de la perspectiva més adient- i descriure, burleta, el comportament de la multitud davant la "meravella" nocturna:

*"Sota els blanchs llensols tothom va adormint-se
trovant-hi a plaer casolà perfum.
Els caps enllordits murmúran y róncan
ab l'estrenyacaps per apagallum."*

(vs. 5-8)

Entre aquests dos poemes, tot un retaule de la vida provinciana. La caricatura anul·la l'hipotètic regust decadent del tema. Igualment pel que fa a la localització en diumenge, un altre dels llocs comuns del decadentisme. És el cas d'Incompresos, en el qual el tedi, el fastig, la negror i la incomprensió -amb la burla corresponent de certs aspectes externs del Modernisme- queden reduïts a la intranscendència còmica:

*"Com som diumenge y tot va bé,
els quatre amics prenen café.
Com fuma el vas! Tot és a punt.
Tiran terrossos d'un a un.
Tenen els dits esgroguehits,*

els nassos llarchs, els guants pansits.

*Tots ab unànim mohiment
van rememant pausadament.*

*Y un plan expòsan inspirat
per redimir la humanitat.*

*La humanitat! És ben sabut
quan gegant és sa ingràtitut.*

*Ab un gran ayre solemnia
cridan al mosso per pagà.1*

-Marxem!- han dit amargament.

-Què hi fem al món? Ningú. ns comprèn.-

*Y els barrets negres enfonzant
beuhen, xarrúpan y se'n van."*

O sense necessitat d'arribar a una paròdia tan directa. Com a Capvespre, en què la barreja de tòpics decadentistes amb elements costumistes distorsiona allò que a primera vista podria ser entès com a pura utilització d'un registre de moda.

En algun moment es dona prioritat al joc de llenguatge, nou símptoma d'un tractament que després es generalitza i que ara ja no és simple virtuosisme, cosa que sí succeeix en determinats poemes dispersos paral·lels (Cant a la lluna o Rallas de viatge). Per exemple, a Rosas badocas, concatenació estilística a partir de les coincidències que motiva el doble significat de l'adjectiu del títol (la flor que s'obre i l'enamorat bocabadat que la contempla):

*"Bon Déu! Té rosas estúpidas
d'aroma marejadó;
curiosament s'esbadòcan
en el test de son balcó.*

*Són rabiosament vermellas
y esclàtan en abundó;
son aymant ne duya una
ubriach de satisfacció.*

*Y era tan vermell y estúpit,
tan badoch y tan grassó,
com una rosa cullida*

en el test d'aquell balcó."

Epigramas es clou amb Quinta d'arrabal, els quatre únics poemes que s'escapen de l'epígraf "A província", i els que exemplifiquen millor la progressiva introducció d'una ambientació ciutadana encara poc freqüent però a partir d'ara cada vegada més habitual. Per aquest motiu cal catalogar-los entre els més interessants del recull (386). No hi ha dubte, però, que són escrits el 1903 -si més no, retocats ostensiblement- i afegits a l'original lliurat amb anterioritat a la impremta, per la qual cosa és més fàcil que destaquin del conjunt (387). Ara sí que la caricatura queda en segon pla respecte a l'estricta embelliment del món exterior per tal de camuflar poèticament la realitat, en la línia dels sonets i insinuant l'evolució que sofreixen els idil·lis des de la secció corresponent de Llibre dels poetas fins a Els fruits saborosos. Sense renunciar al costumisme d'origen o a les tècniques impressionistes, encara força a flor de pell, però donant major importància a la idealització transfiguradora de la realitat. Per exemple, a Fatxada, amb una civilitat ambiental ("tot és net y endressat", v.5) i una visió ben harmònica del món. El petit món de cada dia, susceptible de ser controlat per la raó humana:

*"Simètrichs, a la vora de la porta,
hi ha testos plens d'hortènsias.
La cadenera y el canari pican
panís y escaroleta.
Tot és net y endressat; se va a la casa
pel caminal d'arena.
En els murs hi ha unas heuras que no pújan.
Gran fressa de neteja.
Y a prop del finestró fa confituras
una cuynera vella."*

La natura ideal és el jardí i no les selves africanes indòmites, contraposició expressada en la composició titulada precisament Jardí. I en els gustos musicals Wagner

cedeix el pas a Mozart (Saleta de piano). Darrera d'aquesta idea de civilitat no cal cercar-hi encara una lectura ideològica burgesa -a l'hora de caricaturar no hi ha distincions de classe (Menjador n'és un exemple)-, sinó més aviat una altra fórmula per a la conversió de la realitat en l'artifici poètic necessari per al distanciament. Com en aquell idil·li en què la relació amorosa apassionada i romàntica queda ridiculitzada des del precís moment que es barreja amb les convencions pròpies d'una urbanitat ben britànica:

*"Febrós me sento desd. ahí.
Fa un mes, oh Lady, que m trovareu
y alegrement me convidareu
a vostre bell Five o'clock tea.*

*Avuy el deu. No hi puch vení
per contemplar, Lady encisera,
vostra daurada cabellera
y vostra faç de gessamí."*

(Idilis, poema 12, vs.1-8) (388)

A Glosas es reafirma una altra de les característiques de la futura poesia carneriana, també suggerida en alguns dels poemes dispersos paral·lels: la recreació del folklore com a pretext per a l'elaboració estilística. En aquest cas, partint d'un dels temes habituals fins al moment -la poesia infantil-, però afrontat des d'una perspectiva més culta i seriosa -sobretot pel que fa al treball d'elaboració (389)- que allunya el conjunt de Glosas del tractament habitual fins llavors (390). El punt de partida és sempre el mateix: expressions infantils del tipus "Plou i fa sol, les bruixes es pentinen", "Arri, arri, cavallet, anirem a Sant Benet", "Ral, ralet, para para dineret", etc. (391). Són només un primer pas en l'evolució definitiva vers l'embelliment del material folklòric. Transició, novament. Per això no passen de ser allò que el seu nom indica -glosses-, i la seva virtut

fonamental és la constatació que l'autor se sap valer, tal i com demostra en molts altres terrenys, d'un registre tradicional o de moda. No tant com a via d'expressió d'una estètica personal, sinó com a exemple de domini d'unes tècniques i, en definitiva, de coneixement de l'ofici. Pensem que el Modernisme també ha posat de moda els temes folklòrics en general -la glossa inclosa- i els rondallescós en particular. Temes rondallescós que, en Carner, tot i la major preocupació pel treball formal, desemboquen en un llibre tan representatiu d'aquest origen com és Deu rondalles de Jesús infant i que en aquestes Glossas ja té precedents com Escarbat bum, bum..., que desenvolupa una història ben pròpia de qualsevol faula (392).

Tot i les limitacions, l'exercici estilístic és aprofitat per a la inclusió subliminal d'alguns altres dels trets definidors de la seva poesia, més o menys els mateixos que retrobem a Deu rondalles...: la tendresa, la senzillesa, la ingenuïtat artificiosa o la visió idíl·lica d'un món -especialment l'infantil- en què el mal no té cabuda:

"Jo, t gronxaré,
papelloneta mia,
contra mon pit
fins que farà bon dia.
Vina, amor meu,
que l'Àngel sant vigila
y ans sos esguarts
que la foscó il·luminan
fugen de por
las bruixas que.s pentinan!"

(glosa 1, vs. 27-36)

O en aquesta altra escena, ben típica d'una quotidianitat desrealitzada:

"Si Sant Joseph ho vol
avuy farà bon dia;
si Sant Joseph ho vol

avuy farà bon sol.

*La mare tota roja
estén en el terrat
la roba immaculada
rihent a bell esclat.
Estén bolquers minúsculs
y randas de bressol.
Avuy farà bon dia,
avuy farà bon sol!"*

(glosa 5, vs.1-12)

Fins i tot la moralitat queda integrada en el joc i es converteix en ingenuïtat infantil:

*"Sant Benet té grans arrugas
y dos llavis somrisents;
Sant Benet ab son gayato
pega als nens que són dolents.*

*Fa sa barba pesigollas
quan petona als infantons,
y té el cap ple de rondallas
y la bossa de bobons."*

(glosa 2, vs.7-14)

3- CONSOLIDACIÓ COM A GRUP I
EXPANSIÓ DE LA INFLUÈNCIA

CONSIDERACIONS GENERALS

La conjuntura vista fins ara comença a variar a partir de 1903 i especialment a partir del segon semestre de l'any. És el final d'un període vacil·lant i de confluència i se n'inicia un altre de consolidació, que s'allarga fins a les darreries de 1904. Consolidació a dos nivells: del grup com a tal i dels canvis estètics insinuats amb major intensitat durant 1902.

L'afermament del grup comporta per primera vegada l'actuació conjunta en activitats pròpies independents i el definitiu lideratge de Carner en unes plataformes més adequades als seus interessos culturals i literaris, que són els que ara queden en primer pla. Es manté el rerafons religiós i universitari, però a un nivell no prioritari. Cristianisme i universitat posen en evidència l'origen, però ja no són trets definidors per si sols.

En un principi funcionen només com a grup intel·lectual amb voluntat d'incidència en l'àmbit cultural més

que en la col·lectivitat en general. No assumeixen militantment cap projecte polític, a diferència del que succeïa anteriorment -de forma individualitzada- gràcies als contactes amb la Unió Catalanista, i que es repeteix posteriorment -ja de forma col·lectiva- després de la definitiva concordança amb els interessos d'una Lliga Regionalista que ha consumat l'escissió. Ideològicament, per tant, és un moment de pausa i recapitació prèvia a la reformulació. Moment en què són escassos els textos programàtics seriosos en el terreny polític o les actuacions públiques compromeses. No tant en l'altre vessant de l'ideari -el religiós i tradicionalista-, en el qual es mantenen els trets heretats i es reafirmen les primeres divergències de Carner respecte a Torras i Bages.

D'altra banda, es produeix la concreció dels canvis estètics, la qual cosa comporta la desaparició de les imprecisions i l'abandonament definitiu dels trets caracteritzadors de l'estricta prehistòria i de les plataformes pertinents (especialment els setmanaris populars). D'entre les tres vies que se segueixen entre 1901 i 1902 (la prehistòrica, la més estrictament modernista i la sincrètica), s'opta per la tercera: aquella que cerca la definició d'una estètica pròpia a partir de la selecció d'entre allò que ofereix el Modernisme, juntament amb alguns altres elements de la tradició vuitcentista i medieval. Amb uns criteris selectius semblants als que caracteritzen el Noucentisme, però mancats encara d'una reinterpretació en funció de la ideologia burgesa. El lloc ideal per a l'estudi d'aquest doble procés ideològic i estètic són els dos primers anys de la revista "Catalunya", dirigida per Carner i publicada entre 1903 i 1905. A partir de la reestructuració de començaments de 1905 i d'alguns antecedents puntuals a finals de 1904 les cir-

cumstàncies varien i el paper de la revista també.

La consolidació del grup i la creació d'una plataforma pròpia com "Catalunya" afavoreixen l'expansió de les idees i la influència sobre sectors intel·lectuals afins de fora de Barcelona. Durant els anys anteriors la inexistència d'aquesta conjuntura favorable en dificultava l'èxit. La tria geogràfica és motivada per diversos interessos i gustos (especialment de Carner), però també per l'origen dels dos components de l'equip que actuen com a enllaç: Rafael Masó a Girona i Joan Alzina i Melis a Mallorca. En el primer cas destaca també el contacte amb la gent que hi publica la revista "Vida" i, en el segon, el que s'estableix amb els futurs redactors de "Mitjorn" en general i amb Miquel Costa i Llobera i Joan Rosselló en particular. A un altre nivell menys transcendent, cal valorar també l'expansió a Olot. En aquest cas l'intermediari és Josep Gassiot, company, com a mínim, a la universitat i a la Congregació Mariana.

La típica vitalitat del Carner jove com a divulgador cultural per un cantó, i la voluntat d'expansió del grup per l'altre, comporten també la influència en altres plataformes. A destacar la que manté Carner individualment a "Il·lustració Catalana" gràcies als contactes amb Francesc Matheu, i el grup col·lectivament en diversos jocs florals locals -especialment en aquells que queden vinculats a les zones d'expansió- o a l'Acadèmia Catalana de la Congregació, que durant aquests anys funciona com a feu propi. Són activitats paral·leles que ajuden a completar el panorama.